

היום נלמד בעזרת ה':

שבועות דף טו

(בעמ' הקודם)

למדנו במשנה - אחד הנכנס לעזרה וכו' שאין מוסיפין על העיר והעזרות אלא במלך וכו':

שאלה: מנא הני מילי: מנין שצריך את כל הדברים הללו (= מלך וכהן גדול וכו') כדי להוסיף על העזרה?

תשובה: אמר רב שימי בר חייא: שנאמר "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְכֶם. כָּל אִשְׂרָאֵל מֵרָאֵה אוֹתָךְ אֶת תְּכֵנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תְּכֵנִית כָּל כְּלָיו וְכָל תַּעֲשׂוּ", ולכאורה המילים "וכן תעשו" מיותרות, אלא הם נכתבו כדי לדרוש מהם שכמו שעשיתם את המשכן ע"י משה שהיה נחשב למלך והיה נביא, וע"י אהרן הכהן שהיה כהן גדול, וע"י אורים ותומים, ושבעים זקנים, כך תעשו לדורות, כלומר שבעתיד שתעשו מקדש כך תעשו אותו, ולכן כשמוסיפים על העזרה צריך להוסיף ע"י כל הדברים הללו. ומה שאמרה המשנה שצריך גם שתי תודות, זה לומדים מנחמיה בן חכליה שהיה בזמן עזרא, שאז בנו את ירושלים לאחר גלות בבל, וקידשו אותה בכל הדברים הנ"ל וגם ע"י שתי תודות.

קושיא: מתיב רבא: למדנו בברייתא - כל כלי המשכן שעשה משה, משיחתם בשמן המשחה מקדשת אותם (= לגבי זה שבכך הם נעשו 'כלי שרת', וכל מה שנכנס לתוכם מתקדש), מכאן ואילך דהיינו כל הכלים החדשים שעשו במהלך הדורות לא מושחים אותם אלא התחלת עבודתם היא מקדשת אותם. ע"כ הברייתא.

ואמאי, ונימא וכן תעשו לדורות: וקשה, שהרי נאמר "וְכָן תַּעֲשׂוּ" לדורות, וא"כ כשם שאז משחו את הכלים כך לדורות צריך למשוח אותם.

תירוץ: שאני התם: לגבי משיחת כלים נאמר "וַיִּמְשְׁחֵם וַיְקַדֵּשׁ אֹתָם", ואז דורשים שרק אותם (= את כלי המשכן שעשה משה) משחו ולא את שאר כלי הדורות.

קושיא: אימא אותם במשיחה, לדורות או במשיחה או בעבודה: והרי אפשר לומר שכוונת הפסוק שאת הכלים שעשה משה מקדשים אך ורק במשיחה, אבל את שאר כלי הדורות אפשר או במשיחה או בהתחלת עבודה.

תירוץ: אמר רב פפא: נאמר "וְלָקַחוּ אֶת כָּל כְּלֵי הַשֵּׁרֶת אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ בָם בַּקֹּדֶשׁ", מכך שהפסוק כפל את לשונו משמע שהם נעשים 'כלי שרת' רק ע"י שירות דהיינו עבודה, ומכך שהפסוק נאמר בל' עתיד אנו לומדים שאת שאר כלי הדורות מקדשים רק ע"י תחילת עבודה ולא ע"י משיחה.

קושיא: השתא דכתב רחמנא "אשר ישרתו", "אותם" למה לי: א"כ המילה "אתם" שממנה למדנו מקודם שרק את כלי המשכן שעשה משה משחו ולא את שאר כלי הדורות מיותרת, שהרי אנו כבר לומדים זאת כפי שאמר רב פפא.

תירוץ: אי לא כתב רחמנא אותם וכו': אם לא היה כתוב "אתם" היינו חושבים שאת הכלים שעשה משה מקדשים רק במשיחה, אבל את כלי הדורות מקדשים גם במשיחה וגם בעבודה, שהרי נאמר "וְכֵן תַּעֲשׂוּ" לגבי משיחה לדורות, ונאמר גם "אֲשֶׁר יִשְׁרְתוּ" דהיינו שהם מתקדשים ע"י עבודה, וא"כ צריך את שתיהם, לכך אמרה התורה "אתם" למעט את כלי הדורות ממשיחה.

*

למדנו במשנה - ובשתי תודות:

תנא: למדנו בבבלי - 'שתי תודות' הכולנה שהם נושאים שני לחמי תודה ולא בהמות של קרבן תודה.

אמר רב חסדא: אנו לומדים זאת מהפסוק שנאמר בספר עזרא, שנחמיה אמר "וְאֶעֱלֶה אֶת שְׂרֵי יְהוּדָה מֵעַל לְחוּמָהּ וְאֶעֱמִידָה שְׁתֵּי תוֹדֹת גְּדוּלוֹת וְתִהְיֶינָה לַיָּמִין מֵעַל לְחוּמָהּ לְשַׁעַר הָאֲשָׁפֶת", כלומר כשבנו את חומת ירושלים (= כשעלו מכבל לבניית הבית השני) ונחמיה בא לקדש את העיר, הוא העמיד שתי תודות גדולות ליד החומה מבחוץ. **רב חסדא מבאר את ההוכחה:**

מאי גדולות וכו': אי אפשר לומר ש"גדולות" הכולנה למין גדול דהיינו בקר ולא צאן, שא"כ היה עליו לומר "ואעמידה פרים", וכן אי אפשר לומר שהכולנה שמאותו המין שהביא הוא הביא גדול ולא קטן (= כגון פרים גדולים או צאן גדול), שהרי אין חשיבות לפני ה' בגודל הקרבן, וכפי שלמדנו בבבלי שאחד המרבה ואחד

הממעט ובלבד שיכין את לבו לאביו שבשמים', אלא בהכרח הכוונה לגדולות שבתודה, דהיינו שהוא הביא את לחמי התודה הגדולים ביותר, שהם לחמי חמץ שהם הלחמים הכי גדולים שבלחמי התודה. ומכאן מוכיח רב חסדא כדברי הברייתא שכוונת המשנה 'שתי תודות' לשני לחמי תודה.

הגמ' מביאה משנה בה מוכח שלחמי החמץ של התודה הם הלחמים הגדולים ביותר מבין ארבעת סוגי הלחמי תודה (= לחם חמץ ועוד שלושה מיני לחם מצה):

דתנן: וכפי שלמדנו במשנה במס' מנחות - לחמי התודה היו נעשים מחמש סאים ירושלמיות של סולת, וחמש סאים ירושלמיות הם שש סאים מדבריות (= כיון שירושלים הגדילו את הסאים, וסאה ירושלמית גדולה מסאה מדברית בשישית), וזה כשיעור של שתי איפות, כיון שאיפה היא שלוש סאים מדבריות. ובשתי האיפות הללו יש עשרים עישרון, כיון שכל איפה היא עשרה עשרונים. וחילקו את העשרונים, עשרה עשרונים ללחמי חמץ ועשרה עשרונים ללחמי מצה. ובלחמי המצה היו שלושה מינים, 1. חלות, 2. רקיקים, 3. רבוכה, ומכל מין היו עושים עשרה לחמים. וע"פ זה נמצא שלחם אחד של חמץ היה עשוי מעשרון אחד, ולעומת זאת לחם מצה היה עשוי משליש עישרון, וא"כ הלחם חמץ של התודה היה הלחם הכי גדול מבין ארבעת סוגי הלחמי תודה.

*

אמר רמי בר חמא: כשרוצים להוסיף על העזרה, מקדשים אותה רק ע"י חלות של נְשִׁירִי מנחה, (נְשִׁירִי מנחה' = הכהנים היו מקטירים קומץ מן המנחה על המזבח, ומה שנשאר נקרא 'שירי מנחה', הכהנים היו אופים את השיריים ואוכלים אותם, והם נקראים חלות של שירי מנחה). ומה שלמדנו לעיל שכתוב בספר עזרא שהם קידשו בלחמי תודה, שם מדובר שהם הוסיפו על העיר ירושלים, אבל כשמוסיפים על העזרה צריך לקדשה בחלות של שירי מנחה.

מאי טעמא: והטעם שמקדשים אותה בשירי מנחה - כיון שדין העזרה כדין ירושלים, כשם שירושלים מתקדשת ע"י דבר שנאכל בה דהיינו לחמי תודה, כך העזרה מתקדשת ע"י דבר שנאכל בה דהיינו שירי מנחה.

קושיא: אטו לחמי תודה בעזרה מי לא מתאכלי? וכי לחמי תודה לא נאכלים בעזרה? והרי אם הכהנים רוצים הם יכולים לאכול את הלחמי תודה בעזרה.

תירוץ: **אלא כירושלים:** אלא כשם שאת ירושלים מקדשים בלחמי תודה שאם הם יוצאים ממנה הם נפסלים, כך העזרה מתקדשת בחלות שירי מנחה שם הם יוצאים מהעזרה הם נפסלים.

קושיא: **אי מה להלן חמץ אף כאן חמץ:** א"כ נלמד מירושלים שכשם שמקדשים אותה בלחמי תודה חמץ, כך את העזרה מקדשים רק בשיירי מנחה שנאפו חמץ.

תירוץ: **ותסברא! מנחת חמץ מי איכא?** כלומר בשיירי מנחה אין בכלל חמץ, שהרי נאמר בתורה במפורש **"כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ"**.

וכי תימא דמחמיץ להו לשירים ומקדש בהו: ואם תרצה לומר שהאיסור הוא רק להקטיר קומץ של מנחת חמץ, אבל לאחר שהקטירו את המנחה הוא מחמיץ את השיריים ומקדש בהם את העזרה, וא"כ חזרה הקושיא שנקדש את העזרה רק בשיירי חמץ.

והכתיב: כלומר זה אי אפשר לומר! שהרי נאמר לגבי מנחה **"לֹא תֵאָפֶה חֶמֶץ חֻלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאֲשִׁי"**, ואמר ריש לקיש שאפילו את חלקם של אהרן ובניו (= השיריים שנאכלים להם) לא תאפה חמץ.

נמצא שאין מנחה של חמץ. הגמ' מוסיפה להקשות:

קושיא: **אלמה לא? אפשר דמקדש בשתי הלחם בעצרת:** למה אי אפשר לקדש את העזרה במנחת חמץ? והרי אפשר לקדשה בשתי הלחם הבאים בחג השבועות, שהם לחמי חמץ. (= היו אופים שתי חלות חמץ בערב חג השבועות, ובחג השבועות היו מניפים אותם יחד עם כבשי השלמים, חלה אחת לקח הכהן הגדול והשניה מתחלקת לכהנים).

תירוץ: **משום דלא אפשר וכו':** הדבר לא אפשרי, מפני שאם נבנה את תוספת העזרה בערב החג ונקדש אותה בשתי הלחם בערב החג, והרי קדושת החלות חלה רק בזמן שחיטת הכבשים בחג עצמו, ובערב החג שתי הלחם עדיין לא קדושים. ואם נבנה את תוספת העזרה בערב החג ונקדש אותה בחג, והרי צריך לקדשה בזמן בנייתה. ואם נבנה את תוספת העזרה בחג ונקדש אותה בחג, והרי אין בניין בית המקדש דוחה יו"ט. ואם נשאיר את הלחם למחרת החג ונבנה את העזרה למחרת החג ואז נקדש אותה, והרי שתי הלחם כבר נפסלו אז בלינה (= שלאחר זמן אכילתם הם נעשים 'נותר' ונפסלים, וכבר אי אפשר לקדש בהם). ואם נבנה את העזרה בערב החג, ונשאיר מעט לבנות לאחר החג, ומיד במוצאי החג נשלים את

הבניה ונקדש אותה בלילה (= ואז הלחם עדיין לא נפסל בלינה, כי הוא נפסל רק בבוקר שלמחרת החג), והרי לא בונים את בית המקדש בלילה, שנאמר **"וביום הקים את המִשְׁכָּן"**. ולכן אין שום אפשרות לקדש בחמץ.

*

למדנו במשנה - ובשיר:

ת"ר שיר של תודה: כלומר כשהיו מקדשים את העיר והעזרה, היו אומרים שיר של תודה (= מזמור לתודה) בכינורות ובנבלים ובצלצלים (= מיני כלי נגינה) שהלויים היו מנגנים בהם על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים.

ושיר של פגעים: מזמור "יושב בסתר עליון".

יש אומרים שיר של נגעים: כלומר יש שקוראים למזמור יושב בסתר עליון 'שיר של נגעים'.

*

רבי יהושע בן לוי היה אומר שיר של פגעים כשהיה הולך לישון בלילה. (= שיר של פגעים מסוגל להגן על האדם מהמזיקין).

קושיא: היכי עביד הכי? איך רבי יהושע בן לוי עשה כן, והרי הוא בעצמו אמר שאסור להתרפאות בדברי תורה (ולכאורה הגנה מזנק הרי היא כרפואה ואסור).

תירוץ: להגן שאני, ואלא כי אמר אסור דאיכא מכה: לומר דברי תורה כדי להגן מותר, ומה שהוא אמר שאסור זה במקרה שיש לאדם מכה, שאסור ללחוש פסוקים על המכה כדי להתרפא.

קושיא: אי דאיכא מכה אסור ותו לא? ואם יש לו מכה רק 'אסור' ללחוש, ולא יותר? והרי למדנו במשנה במס' סנהדרין - הלוחש על המכה ואומר את הפסוק **"כָּל הַמִּחְלָה אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בַּמִּצְרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יְהוָה רַפְּאֵךְ"** אין לו חלק לעולם הבא! (וזה הרבה יותר חמור מ'אסור').

תירוץ: הא איתמר עלה: הרי אמר רבי יוחנן שמדובר שם ברוקק ואח"כ לוחש, והטעם הוא לפי שאין מזכירים שם שמיים על הרקיקה, ובפסוק הנ"ל יש שם שמיים (= **"כי אני יהוה רפאך"**).

*

למדנו במשנה - בית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכו':

קושיא: למימרא וכו': וכי בי"ד הולכים לפני התודה? והרי נאמר בספר עזרא לגבי קידוש העיר "וַיִּלְךְ אַחֲרֵיהֶם הוֹשַׁעְיָה וְחֲצִי שְׂרֵי יְהוּדָה" נמצא שהם הלכו אחרי התודות ולא לפניהם?

תירוץ: הכי קאמר: כוונת המשנה שבית דין מהלכים באופן ששתי התודות הולכות תחילה ובית דין מהלכים אחריהם.

*

כיצד מהלכות? איך סדר ההליכה של התודות הנ"ל?

זו כנגד זו: שני הכהנים שנושאים את התודות הולכים זה לצד זה. **זו אחר זו:** הכהנים הולכים זה אחר זה.

מאן דאמר זו כנגד זו, הפנימית הך דמקרבא לחומה: לסובר שהם הלכו זה לצד זה, התודה 'הפנימית' היא זו שהלכה קרוב לחומה, ולכן היא נקראת במשנתנו 'הפנימית' כיון שהיא מהלכת בין התודה השניה ולחומה.

מאן דאמר זו אחר זו, הפנימית הך דמקרבא לב"ד: ולסובר שהם הלכו זה אחר זה, התודה 'הפנימית' היא זו שהלכה קרוב לבית דין, דהיינו שהיא הולכת בין התודה השניה ובין הבית דין שהולכים אחריה.

קושיא: **תנן וכו':** למדנו במשנתנו - התודה הפנימית נאכלת, והתודה החיצונה נשרפת. ע"כ המשנה. בשלמא לסובר שהם הלכו זה אחר זה, מובן מדוע הפנימית נאכלת, כיון שהתודה החיצונה באה לפניה וקידשה את המקום, וכשהפנימית נכנסה לשם היא לא נפסלה ב'יוצא', כיון שהיא עברה רק במקום מקודש ולא במקום חול (= קדשים שיצאו חוץ למקומם נפסלו, הפסול שלהם נקרא 'יוצא'). התודה הפנימית נכנסה למקום המקודש ולא יצאה ממנו, ולכן היא לא נפסלה, ונאכלת). אבל לסובר שהם הלכו זה לצד זה קשה, מדוע החיצונה נשרפת, והרי שתיהן קידשו את המקום יחד, וא"כ או ששתיהן יאכלו או ששתיהן ישרפו (= שהרי דינם שווה).

הגמ' לא מבינה את הקושיא:

ולטעמין וכו': ולשיטתך, גם לסובר שהם הלכו זה אחר זה קשה, וכי תודה אחת יכולה לקדש את המקום ללא התודה השניה? והרי למדנו במשנתנו - כל שלא

נעשית בכל אלו (= בכל הדברים שהמשנה הביאה) אין המקום מתקדש, וא"כ המקום לא התקדש עד ששתי התודות הלכו שם.

ואפי' למ"ד באחת מכל אלו: ואפילו לסובר (לקמן) שלא צריך את כל הדברים, אלא די במלך, או רק בכהן גדול, או רק בנביא, או רק בסנהדרין, או רק בשתי תודות, אבל בוודאי שצריך שתי תודות ואי אפשר להביא רק תודה אחת, כיון ששתייהן הן מצווה אחת, וא"כ קשה שגם לסובר שהם הלכו זה אחר זה, וכי תודה אחת יכולה לקדש את המקום ללא התודה השניה?

תירוץ: אלא א"ר יוחנן: אלא הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת על פי נביא, כלומר שחגי זכריה ומלאכי (= שהיו נביאים) היו בשעה שקידשו את ירושלים בבית שני, ועשו על פי מה שהם קיבלו ברוח הקודש, ואין לנו טעם בדבר.